

Szövegtár

Karácsony

Kézdiszentléleki betlehemes játék

A kommunista hatalom helyi képviselői 1947-ben Kézdiszentléleken is betiltották a betlehemezést. A hajdani játékosok csak az 1989-es rendszerváltás után szervezhették meg újra a játékot, melynek bemutatását mindig több hetes felkészülés előzte meg. Kéziratos füzetekben fennmaradt párbeszéddek, énekek és köszöntők alapján, Kovács Ferenc (sz. 1908-ban) irányításával 1992-ben éledt újjá a kézdiszentléleki *betlehemi járás*. Annak szereposztása 1992-ben a következő volt: id. Bakk Szilveszter (Szolga), Borcsa István (Király), Mátyus Ferenc (Szent József), Borcsa László (Szűz Mária), ifj. Mátyus Barnabás (Angyal), ifj. Bakk Szilveszter (I. pásztor), Bakk Pál (II. pásztor), idős Mátyus Sándor (III. pásztor), Vári Miklós (Csacsi). A csoport legfiatalabb tagja akkor 19, a legidősebb pedig 60 éves volt. A szöveget Égető Albert, kézdivásárhelyi tanár, által 1992-ben készített film alapján Nagy Zsolt jegyezte le.

Szereplői

Szolga

Király

Szent József

Szűz Mária

Angyal

I. pásztor (fiatal, fejőpásztor)

II. pásztor (román és cigány, meddő pásztor)

III. pásztor (öreg)

Csacsi

[Kopogást követően a Király Szolgáját alakító szereplő belép a házba, s annak gazdája fele fordulva elmondja a beköszöntő szöveget, melyben elhangzik jövetelének célja: bebocsátást kér a betlehemes csoport számára.]

Szolga: *Szerencsés jó napot adjon az Úr Isten!*

[Rövid szünet után folytatja.]

Szolga: *Ádám vétke miatt mind nyomorba estünk.
 Meggyengült az erőnk, halandó lett testünk,
 De mi a főbb: a menny is bezáratott,
 Hová négyezer éven keresztül senki sem járhatott.
 Végre az Úristen elküldé Szent Fiát,
 Hogy rajtunk segítsen.
 Megnyitá nekünk mennyország kapuját,
 Hová jámbor élet után mi is eljuthatnánk.
 Betlehem városának zajosok utcái.
 Hullámszik a sok nép, alig lehet járni.
 Népszámlálás miatt, kik innen származtak,
 Ifjak és vének idejövének.
 Közelgett az este, ki-ki szállást keres,
 Mert akkor az idő hideg volt és szeles.
 Az estalkony árnyékában egy gyenge nő járt,
 Ő is szállást keres, fájó érzelmekkel.
 Mindhiába, szállások mind be voltak telve,
 Nem akadt alkalmas éjnyugvóhelynek.
 Mit tegyen? Szégyen – nem szégyen,
 Barmok jászolába, kóró szénára,
 Lefekszik pihenni a szép Szűz Mária.
 Rövid volt az álma, midőn felébredett,
 Mert érzi, hogy eljött az igazi élet.
 Megszületett, aki világ megváltója,
 Jézusunk, az Istennek fia.
 Levegő égbe angyalok zengenek:
 Dicsőség Istennek, békesség embernek!
 Az angyali szózatra pásztorok is jönnek,
 Kik imával adakoznak a kis csecsemőnek.
 Ó mily dicsőséges, fényes jelenet.
 Jászolyban látni az isteni gyermeket.
 Mint mennyei képen, úgy mosolyog arca,
 Mintha azt mondaná: győztes a harcba.
 Az angyali karok szent öröme,
 Buzgó pásztorok ide jövének.
 Mind azt jelenti, hogy megszületett a Messiás,
 Kire a milliók szíve vár;
 Hogy feltűnik a váltság, örök fényünk napja,
 Kitől a világ az üdvösségét kapja.
 Betlehemi járásunk azért alakula,
 Hogy a nagy esemény emléke újulna.
 Hogy a vallást szervezze s jóba kerüljünk,*

*Mert egy-egy részlet feltűnik belőle.
A fényes csillag, amely megáll az istálló felett,
Ragyog, amely a királyokat odáig vezette,
A kik aranyat, tömjént és mirhát adának,
Hódolat jeléül Világ Megváltójának.
Királyi szolga vagyok, a királytól küldettem,
Jézus nevében szállásért jöttem.
Királyom nevében kérem a tisztelt háziurat,
Szíveskednének nekünk helyet adni,
Míg bemutatnánk betlehemünköt.
Szívességükért köszönetet mondunk,
Főleg ha jól telik erszényünk és tartisznyánk.
Azt hiszem, kérésemet nem veti meg,
Mivel remény és szeretet vezet bennünket.
Ámen.*

[A házigazda engedélyt ad a csoport bejövetelére.¹ A Szolga kimegy a többiekhez, majd az ajtóban állva közösen énekelnek.]

Közösen: *Megnyílt mennynek kapuja,
Született Isten fia.
Minékünk, minékünk.
Mennyországot elhagyá,
Magát érettünk adá.
Örvendjünk, örvendjünk!*

[A Király kopogtatás után benyit a házba, miközben köszönti annak lakóit.]

Király: *Szerencsés jó napot kívánok a ház minden lakójának!*

[Bejönnek utána sorra a pásztorok, a Csacsi, a Szolga, az Angyal. A pásztorok lefekszenek a földre, a Csacsi melléjük áll, az Angyal behozza a betlehemet, s elhelyezi azt a karácsonyfa alatt vagy az asztalon. Szűz Mária és Szent József az ajtón kívül marad. Ezt követően ismét a Király szólal meg, a ház lakói felé fordul.]

Király: *Dicsértessék Krisztus a magas egekbe,
Ki kegyelmeteket hagyta békességbe,
Tartsa és marassza végig az életbe,
Mindvégig örömbé.*

¹ *Tessék béjőnni, elfogadjuk!* vagy *Elfogadom, szeretettel fogadjuk!* (Kovács Ferenc, szül. 1908. január 22., Kézdiszentlélek).

*Mi nem azért jöttünk, hogy itt historiázzunk,
Vagy valami tréfás dolgokat indítsunk,
Hanem egy keveset pihenni akarunk,
A kis Jézusról egy példát mutatunk.
Mi beszédünk mostan arról leszen,
Miként Krisztus születése leszen.
Sok rendbéli ember ajándékot viszen,
Mit József és Mária nagy örömmel veszen.
Szent József és Mária be nem fogadtatik,
Az egész városban szállás nem adatik,
Gyarló istállóba Ő kényszerítettik.*

[Szent József kopog az ajtón, erre a Szolga kivonja kardját, s az ajtó fele fordul. Szent József az ajtó mögött megszólal.]

Szent József: *Felséges királyom, nyisd meg ajtódod,
Fogadd a házadba szegény akaródot,
Ne engedd megfagyni teremtő Uradot.*

[A Király a Szolga fele fordul.]

Király: *Parancsolom, szolgám, néked sietséggel,
Lásd meg, ki zörget ajtómon ilyen bátor szívvvel!*

[A Szolga kardját feltartva megnyitja az ajtót.]

Szolga: *Ki vagy? Honnan jöttél? Miféle ember vagy?
Feleletet nekem ezekre mindjárt adj!*

Szent József: *Szegény úton járó, idegen jövevény.
Audenciát kérünk, be akarunk menni.
Hogyha szállást adnál ezen éjszakára,
Bizony megfizetné az Egeknek Ura.*

Szolga: *Várjál egy keveset, míg járást jelentek!*

[A Szolga a Király fele fordul.]

Szolga: *Felséges királyom, oly emberek jöttek királyi ajtódra,
Nem hinném, hogy volnának a te országodba,
Akik szállást kérnek ezen éjszakára.
Bizony megfizetné az Egeknek Ura.*

Király: *Hogy én szállást adjak? Abból ugyan nem kap,
Város piacán nem bánom, ha megfagy!*

[Szent József a Király felé fordul.]

Szent József: *Augustus császárnak a parancsolatára
Jöttem a beiratásra.
Hogyha szállást adnál ezen éjszakára,
Bizony megfizetné azt az Egeknek Ura.*

Király: *Ám jer bé barátom, füttözz egy keveset.*

[Szent József és Szűz Mária² belépnek.]

Szent József: *Aldjon meg az Isten, felséges királyom!*

Király: *Hozott a szerencse, kedves, jó barátom!*

Szent József: *Felséges királyom, fogadj be házadba,
Szállást nem találtam az egész városba.
Hogyha szállást adnál ezen éjszakára,
Bizony megfizetné azt az Egeknek Ura.*

Király: *Hogy én szállást adjak? Abból ugyan nem kapsz,
Királyi házamtól, tehát már indulhatsz!*

Szent József: *Kemény, kősziklához hasonló nemzetség,
Még a pogánynál is van engedelmesség.
Hát tenálad, felséges királyom,
Miért nincs Uradhoz kegyesség?*

[Szent József Szűz Máriához fordul.]

Szűz Mária: *Nem bánom jegyesem, akármerre megyünk,
Mert itt látom, mindentől megvetettünk.*

Szent József: *A városon kívül tudok egy istállót,
Ahová szokták küldeni az idegen szállót.*

---

² Férfi alakította Szűz Máriát az 1992-es filmmezéskor Kézdiszentléleken. Az *Angyalt* szintén fiú játszotta. Ez 1948 előtt is hasonlóképpen volt (Kovács Ferenc közlése, szül. 1908. január 22., Kézdiszentlélek).

Szűz Mária: *Ó, édes Jézusom, méhemnek gyümölcse,
Az Atyaistennek a legszebb szerelme,
Ha engem rendeltél szent születésedre,
Szűz tejem kívántad felnevelésedre,
Ne engedd szolgálód elveszejtésre!*

[Újabb jelenet következik. Énekelve megszólal az Angyal.]

Angyal: *Gloria in excelsis Deo!*³

[Az Angyal énekszavát követően mindenki énekel.]

Közösen: *Dicsőség mennyben Istennek,
Békesség földi népeknek,
Jóakarató híveknek,
Kik Istenben örvendeznek,
Kik Istenben örvendeznek!*

[A közös éneket követően ismét az Angyal énekel, a pásztorok fele fordulva.]

Közösen: *Pásztorok, pásztorok,
Kik juhoknál alusztok,
Keljetek fel pásztorok,
Mert született Uratok,
Néktek kis Jézusotok!*

[Az Angyal énekére felébred az I. pásztor, s a mellette lévő III. pásztor (öreg) költögeti.]

I. pásztor: [Já, auz mö]⁴ *édesem! Hallod apám, hallod?
Nem lehetnek ezek pusztán földi hangok!*

[A III. pásztor felébred ugyan, de nem szól semmit. Az I. pásztor visszafekszik. Erre az Angyal újból megszólal, de már nem énekelve.]

Angyal: *Serkenjete fel, ó szegény pásztorok,
Mert íme, született a ti Megváltótok!
Betlehem városba gyorsan induljatok!
Jézust a jászolyba szénán találjátok.*

---

³ Lat. *Dicsőség a magasságban Istennek!*

⁴ Egy szó nem érthető a hangfelvételen.

[Az Angyal szavára az I. pásztor ismét felébred, s most a II. pásztorot igyekeznek felkölteni.]

I. pásztor: *Auzi⁵ Scoală⁶ hirtelen,
Nu mai dormii,⁷ kelleetlen!
Meggzületett a Világ Megváltója!*

[A II. pásztor felébred, közben az I. pásztor visszafekszik.]

II. pásztor: *Ó, Domínu Sfântus,⁸ ha született Krisztus!
Ó, Domínu Sfântus, ha született Krisztus!
Ó, Domínu Sfântus, ha született Krisztus!
Vai de mine,⁹ ce o [fi cu mine]¹⁰, auzi [fortate]¹¹,
Jaj, jaj, jaj! Mit láték, mit hallék!
Álmomban az Isten angyala nékem megjelenék.
Hogy angyal-e vagy ördög, ebben kételkedem,
De hogy Krisztus született, ezt meg nem hihetem.
Hát még erre a puha szuszékra a fejemet leteszem.*

[A II. pásztor újra leteszi fejét, de az I. pásztor, aki a szavára ismét felébredt, nem enged, hogy visszaaludják.]

I. pásztor: *Tréfás dádé, talán álmod beszélsz.*

II. pásztor: *Ez így volt, [fortáte]¹²,
Olyan igazat, mint áldott napnak a fénye!*

[Énekelve megszólal az Angyal.]

Angyal: *Keljetek fel, ti pásztorok,
Mert született Úr Krisztustok!
Menjetek el, meglássátok,
Térden állva imádjátok!*

⁵ Román, *Hallod?*

⁶ Román, *ébredj fel vagy kelj fel.*

⁷ Román, *ne aludj tovább.*

⁸ A román 'Domnu Sfânt' szóból, *Szent Isten vagy Uram Isten.*

⁹ Román, *Milyen kár vagy Jaj nekem.*

¹⁰ Két szó nem érthető a felvételről.

¹¹ Kb. három szó nem érthető a felvételről.

¹² Két szó nem érthető a felvételről.

[Mindhárom pásztor felkel a földről s egymás felé fordulnak.]

II. pásztor: *Auzi, moșule?!¹³*

I. pásztor: *Hallod apám? Hallod, mit mondanak ezek?
Betlehembe nékünk új király született!
Tehát menjünk el, tegyünk tiszteletet a kiseded Jézusnak!*

III. pásztor: *Nem bánom, menjünk el,
De ne üres kézzel!
Vigyünk ajándékot a kiseded Jézusnak!*

[A három pásztor énekelni kezd, miközben pásztorbotjaik padlóhoz való ütögetésével az ének ritmusát adják.]

Pásztorok: *Nosza, tehát együtt megyünk,
Betlehembe siessünk.
S ott az új kisedüinköt,
Meglátjuk Istenünköt
Barmok között feküve,
Pólyával átkötözve.
Jaj, mit vigyünk ajándékot
Mi a kiseded Jézusnak?
Én viszek egy báránykát,
Te pedig egy sajtocskát,
Harmadik egy csepp tejet,
Ezzel kedvet nyerhetnénk,
Ha Istenben ismernénk,
Isten előtt tetszhetnénk,
Örömmel visszatérnénk.*

[Az ének végeztével Szűz Mária a pásztorok elé lép.]

II. pásztor: *Serkenj fel, Mária! Szent fiad minékünk,
Mert szent angyalaidtól tehozzád küldettünk.*

[Szűz Mária a karácsonyfa alá vagy az asztalra helyezett betlehemeshez hajol.]

---

¹³ Román, *Hallod, öreg?!*

Szűz Mária: *Serkenj fel, Szent Fiam! Pásztorok eljöttek,
Szent anyalaidtól tehozzád küldettek.*

[Az I., II. és III. pásztor sorra letérdelve a betlehemes elé átadják ajándékaikat egy rövid szöveg kíséretében.]

II. pásztor: *Dicsértessék Krisztus a magos egekbe!
Ó, édes Jézusom, meddű pásztor vagyok,
Mégis néked, Jézus, egy báránykát adok.
Ezt is vedd jó néven, mert szívemből adom!*

I. pásztor: *Dicsértessék Krisztus a magos egekbe!
Ó, édes Jézusom, fejőpásztor vagyok,
Mégis néked, Jézus, egy sajtocskát adok.
Ezt is vedd jó néven, mert szívemből adom!*

III. pásztor: *Dicsértessék Krisztus a magos egekbe!
Ó, édes Jézusom, a legöregebb pásztor vagyok,
A juhok után is alig cammogatok,
De azt is jórészt mind elhordták a farkasok,
Ézért Jézusom, mégis néked egy csepp tejet adok,
Fogadd el jó néven, mert szívemből adom!*

[Az ajándékok átadását követően a betlehemes játék minden szereplője énekelni kezd.]

Közösen: *Kyrie eleison!¹⁴
Született Világ Megváltója.
Pásztorok jöttek, új hírt hirdetnek
Betlehembe, Betlehembe.
Kyrie eleison!
Az Egek Dicső Királya
Barmok között fekszik, szénán alszik
Betlehembe, Betlehembe.*

[Az ének végeztével Szűz Mária a pásztorok fele fordul s egy kendővel áldást hint feléjük. A pásztorok lehajtott fejjel hallgatják.]

---

¹⁴ Lat. *Uram, irgalmazz!*

Szűz Mária: *Köszönöm hálával mindhárom tinéktek,
Hogy a kis Jézusról megemlékeztetek.
Ezekből kívánom, örvendezhessetek,
Mennyei koronát mindháromon nyerjeteek,
A magos mennyországba menegesseteek!*

[Szűz Mária elmegy, a pásztorok körbeállnak. A II. pásztor az I. pásztor fele fordul.]

II. pásztor: [Szkóale mö]¹⁵ *édes furulyásom,
Mivel az Új Királyt víg örömben látjuk,
Fújjál egy jó [zsukát]¹⁶, suflá, jó fortásom!*¹⁷

[Az első pásztor előveszi furulyáját és belefúj, majd minden szereplő közös éneklésbe kezd. A három pásztor botjaival üti a ritmust, ugrálnak, forogva táncolnak, a lábukra és ruháikra erősített csengettyűkkel, zörgőkkel csapnak zajt.]

Közösen: *Immár minket, jó gazda, ha elküldessz utunkra,
Házadnál maradjon Istennek áldása.
Egy-egy kancsó jó borral beszélgetnének jobb gonddal,
Hogy szívünk, víg kedvünk újulást úgy várja.
Kalácsokot majd adnak, Márjácskákat ráraaknak,
Huszással, százással utunkra bocsátnak.
Örvendjen a gazda is! Víg napokat élt ő is.
Örvendjen, örvendjen, egész ház népestől,
Mert született kis Jézus, Betlehembe induljunk,
Énekkal, víg kedvvel kisededhez járuljunk!
Énekkal, víg kedvvel kisededhez járuljunk!*

[Az ének végeztével a Szolga a házigazda és a ház lakói felé fordul.]

Szolga: *Köszönöm hálával, akik itt hallgattátok,
E csekély munkánkat meg nem utáltátok!
Jól tudom, rosszat nem is tanultatok,
Melyért az egekben legyen koronátok!*

[Az I. pásztor társai felé fordul.]

¹⁵ Egy szó nem érthető a felvételről.

¹⁶ Egy szó nem érthető a felvételről.

¹⁷ Román, fújjad, fiútestvérem!

I. pásztor: *Kedves atyafiak, induljunk más útra,
Még a szomszédban jó emberek laknak!*

[A II. pásztor a Csacsi üres tarisznyáját megmutatva a házigazdának és a ház lakóinak egy kis útravalót kér.]

II. pásztor: *Hallod pajtás? Kérdjük meg a gazdát, a háziasszonyt,
Hogy egy kis útravalót tenne-e minékünk?
Drága Máriácska, látom szándékosat,
Se [pengő]¹⁸, se [bángó]¹⁹, zörgeted a kulcsot,
Dacă face bine,²⁰ veszed jutalmadot,
A Jézus nevébe jóakaratosodot.*

[A ház gazdája megköszöni a betlehemes csoportnak családjá meglátogatását. A ház lakói megvendégelik a csoportot, útravalóul ételmet, italt és pénzt raknak a Csacsi nyakában lógó üres tarisznyába.²¹ A betlehemes csoport tagjai megköszönik az ajándékokat, s kellemes ünnepet kívánnak a ház lakóinak.²² A házból kifele menet a csoport tagjai együtt énekelnek. A háziak egészen a kapuig kísérik őket.]

Közösen: *Elindula József is a Szűz Máriával,
Istennek erejéből, terhes mátkájával,
De a sok vendég miatt nincsen senki barátja,
Ki távolról meglátja, kapuját bezárja.*

¹⁸ Egy szó nem érthető a felvételtől.

¹⁹ Egy szó nem érthető a felvételtől.

²⁰ Román, *Hogyha jól csinálod.*

²¹ *Fogyasszák egészséggel! Köszönöm szépen, hogy eljöttek hozzánk s meglátogattak! Egy csepp borral megkínálom, tessék elfogadni, szívesen adom, szívesen kínálom meg mindegyiket!* (Kovács Ferenc, szül. 1908. január 22., Kézdiszentlélek).

²² *Köszönjük szépen! Kellemes Karácsonyi Ünnepeket kívánunk!*

Karácsonyi kántálóénekek

1.

Paradicsom kőkerájába,
 Aranyszőnyeg leterítve,
 Azon feljel egy aranybócsücske,
 Bócsü mellett egy arany székecske.

Mé sírsz, mét rensz,
 Asszonyom, Szűz Mária?
 Hogy ne sírnék, hogy ne rengnék,
 Két édesem szípják, vonják,
 Szípják, vonják egymás piros vérit.

Szántassuk fel cintorony elejét,
 Vessünk bele bűnös Ádám magvat,
 Bornáltassuk szép anyai szókkal,
 Bornáltassuk szép anyai szókkal.

Az újesztendőbe minden jót kívánok,
 Öröm, egészség, áldás, békesség,
 Így énekelünk és örvendezünk,
 Pásztorok, pásztorok, örömet hirdetünk,
 Met ma ő megszületett,
 E szűznek vérében,
 Napestig vérében,
 Megváltó Úristen, alle-alle-luja!

Ha pedig e csudát, e csudát
 Látni akarjátok,
 Betlehembe mehessünk,
 Krisztus urunk tiszteletjít tehessük.

Mennyből az angyal eljött hozzátok,
 Mária, Mária,
 Hogy Betlehembe, sietve menjünk,
 Lássátok, lássátok!

*Mikor a főhídon
Főkapitány vótam,
Disznóláb fegyverem,
Döblec vót a nyergem.
Mikor megehültem,
Haraptam a jégbe.
Ezt apám akarta,
Hogy én meg nem hótam,
Met nyócot ha netán,
Az egész hol nyomtam.*

*Állj félre, barátom,
Ne hazudozz többet,
Mert én ma nem ettem,
Borszöllőt sem egyet.
Bort sem ittam többet,
Egy kupát, hármat, négyet,
De már ma felcsapunk
Vagy kilencvennégyre.*

Furus József (sz. 1932), Furus Fekete György (sz. 1922)
Zabola, 1980. december 25.

2.

Elindult Szent József terhes mátkájával,
Bethlen városába szép szűz Márijával,
Szállást kéregetnek, szállást nem adának,
Szállást nem adának a sok vendég miatt.

Küljel a városon egy romlott istálló,
Abba szoktak szállni a jövevény szállók.
A jövendő szállók most örvendeztetek,
Mert született Jézus barmok jászolyában.
Barmok jászolyában, a szénamuhában.

Ne sírjál, ne sírjál, nem születél vót uri pompás ágyba,
Mert csak születél vót barmok jászolyában.
Az ökör és a szomár meleget fuvának,
Meleggel táplálják az Úr Jézuskáját.
Ne féljete, pásztorok, pásztorok,

Örömet hirdetünk, mer ma néktek született,
 Kit megjövendőltetett, Egy szűzön méhéből,
 Egy szűzön vériből, megváltó Istentől,
 Álle-álla-luja! Megváltó Istentől,
 Álle-álla-luja!

Siessünk, ne késsünk,
 Hogy mi ezen az éjszakán
 a mű urunknak tiszteletét tehessük.

*Üsmetem Gergely Lajost,
 Hogy milyen vitéz vót,
 Egy bagoly szótól Bereckig elfutott,
 Ott is a gagyába beletojt.*

Gergely Ferenc (50 éves)
 Szentkatolna, 1981.

3.

Elindult Szent József szállást kéregetni,
 Szállást nem adának a sok vendég miatt.
 Bekopog egy bölcs kovácshoz, szállást akar kérni,
 Szállást nem adának a sok vendég miatt.

Vót annak a bölcs kovácsnak egy szép vak leánya,
 Ki elvezette Szűz Máriát a barmok jászolyához.
 Hogy ha én tudtam volna, hogy te vagy Márija,
 Aranyból, gyémántból vettem volna ágyat éjszakára.

Égjen el a házad, vesszen el a barmod,
 Csak a szép vak leányod legyen mindig áldott!

*Patra pengős alig,
 Hej, de megőrölik.
 Kelj fel, prókátorom!
 Nem vagyok prókátor.
 Mikor én egy hadban
 Főkapitány vótam,
 Disznóláb fegyverem
 Máléból faragtam.*

*Ezt apám akarta,
Hogy én meg nem hótam,
Met nyóc ökör után
Az ekét jól fogtam.
Állj félre, barátom,
Ne hazudozz többet,
Mer én ma nem ettem
Hat szőlőt és meggyet,
Bort sem ittam többet,
Kupát hármat, négyet,
De máma felcsapom
Vagy kilencvennégyre.*

Szerencsét szállására!

Furus Máthé (22 éves)
Szentkatolna, 1981.

4.

Elindult Szent József terhes mátkájával,
Bethlehem városába szép Szűz Máriával.
Szállást kéretének, szállást kéretének,
A sok vendég miatt szállást nem adának.

Az városon küljel, az városon küljel,
Egy romlott istálló, egy romlott istálló,
Hol szoktak szállani, hol szoktak szállani,
A jövevény szállók, a jövevény szállók.

Ott szüle szent fia, ott szüle szent fia,
Émia jászlában, Émia jászlában,
Az ökör s a szomár, az ökör s a szomár,
Rejája lehele, rejája lehele.

Amint ha mondaná, amint ha mondaná,
No, földi nemzetek, no, erdei vadak,
Éjségi madarak, most örvendeztetek,
Mert szüle szent fia az újesztendőre.
Mert szüle szent fia, a mű váltságunkra,
Mert szüle szent fia, a mű váltságunkra.

Vers

*Pótra pengést hallék,
Ó, be megörülék!
Kelj fel, prókkát uram!
Nem vagyok prókátor.
Ha katona vótam,
Egy paripát loptam,
Recésen patkóltam,
Nem a vékonyára,
Csak az vastagjára.*

*Madár fija fészkebe,
Enni vár a begyibe,
Az újesztendőbe
Legyünk víg kedvünkbe.*

*Ha újévnek napja
Nyáron esett vóna,
Rebegő nyelvecském
Meg sem fázott vóna.*

Puci György (sz. 1912)
Páva 1980. december 25.

5.

Felkelék, felkelék szép piros hajnalba,
Nyilva látám, nyilva mennyország kapuját.
Azon belül vala egy rengő bőcsőcske,
Abba fekszik vala világ ura Jézus.

Mét sirsz, mét keseregsz, asszonyom, Szűz Mária,
Hogy ne sírnék, regnék, mikor két édesem,
Mikor két édesem el akar veszteni,
Világ népjeivel el akar veszteni.

Áld meg, Uram, áld meg, ez háznak gazdáját,
Házigazdasszonyát, terített asztalát,
Hogy várhassa vígon született szent fiát,
Hogy várhassa vígon született szent fiát.

Balázs Biri (49 éves)
Dálnok, 1985. december 28.

6.

Felkelék, felkelék szép piros hajnalban,
Megmosdódám aranymedencében,
Feltekinték magos mennyországba,
Nyitva látám, nyitva, mennyország ajtaját.

Ajtón belül egy aranybócsücske,
Bócsü mellett egy aranyzékecske,
A széken ül asszonyom, Szűz Mária,
Rengetgeti vala virág Úrjézuskát.

Sírni kezde vala, asszonyom, Szűz Mária,
Felébreszti vala virág Úrjézuskát.
Mét sírsz, mét rengsz, asszonyom, Szűz Mária?
Hogy ne sírnék, virág Úrjézuska,
Két édesem szípják, vonják egymás piros vérit.

Ne sírj, ne sírj, asszonyom, Szűz Mária,
Szántassuk fel cintorony elejit,
Vetessük bé bűnös Ádám maggal,
Bornáltassuk szép anyai szókkal.

*Én valék apámnak a legküsebb fia,
Mérgecs fegyveremet ezüstből faragtam,
Egész ország, világ vele hadakoztam,
Mert négy ökör után az ekét jól nyomtam,
De már legközelebb egy mesét tanultam.*

*Napárcsinom, minom, üstökömre mondom,
Többég nem hazudom, hogy gavallér vagyok,
Elfogyott a pinzem, megtompult az erszény,
Az okos léleknek ő nagy erejével,
Terjesztessz e világon, e világon s rákon,
Ki magára vette, menjen sietséggel,
Szolgálj szent uradnak,
Adj hírt anyánk előtt
Jövő pásztoroknak!*

Puci György (sz. 1912)
Páva, 1980. december 25.

7.

Paradicsom kőkertjében
 Aranyszőnyeg leterítve,
 Bócsó mellett egy arany székecske,
 Széken üle asszonyom Szűz Mária.
 Rengetgeti világ Úr Jézuskát.

Mét sírsz, mét keseregsz,
 Asszonyom, Szűz Mária,
 Hogy ne sírnék, hogy ne rengnék,
 Két édesem szípják vonják,
 Szípják vonják egymás piros vérit.

Szántassuk fel cintorom elejit,
 Vettessük bé bűnös Ádám maggal,
 Bornáltassuk szép anyai szókkal,
 Öntözzessük sűrű könnyeinkkel,
 Öntözzessük sűrű könnyeinkkel.

Én nem láték szebb keresztfát,
 Mint Úr Jézus keresztfáját,
 Mert az vérrel virágozék,
 Szent lelkekkel gyümölcsözök.

Szent templomban csengetének,
 Az anyalkák bégyűlének,
 Egy aranyos misét elmondának,
 Aval szépen indulának.

Gergely Ferenc (49 éves)
 Szentkatolna, 1980.

8.

Paradicsom szegeletben,
 Aranyszőnyeg leterítve,
 Rajta fekszik az Úrjézus,
 Aranyalma a keziben,
 Fel-feldobja, ki-kikapja,
 Maga mellé csongolygatja.

Paradicsom szegeletben,
Aranyszőnyeg leterítve,
Közepiben rengő bőcsü,
Abban fekszik az Úr Jézus,
Jobb kezibe aranyvessző,
Bal kezibe aranyalma,
Fel-feldobja, ki-kikapja,
Leültibe megzúdítja.

Én nem láték szebb keresztfát,
Mint Úr Jézus keresztfáját,
Mer az vérrel virágozik,
Szentlélekkel gyümölcsözik.

Német Elek (sz. 1929)
Zabola, 1979. december 26.

9.

Paradicsom kőkertjébe
Aranyszőnyeg leterítve,
Azon belül rengő bölcső,
Abban fekszik az Úr Jézus.

Jobb kezében aranyvessző,
Bal kezében aranyalma,
Fel-felhajtja, megzúngítja,
Leültében még kikapja.

Sose láték szebb gyümöcsfát,
Mint Úr Jézus keresztfáját.
Mert az vérrel virágozik,
Szent lelkével gyümölcsözik.

Szent templomban csengetének,
Az angyalkák begyűlének,
Egy-egy verset elmondának,
Aval szépen indulának.

Majlát Zelma (sz. 1970)
Dálnok, 1985. december 28.

10.

Egy félénke madár ablakidra szállott,
Kelj fel, gazda, kelj fel, ma karácsony napja.
Én nem azért jöttem, hogy megreppentsenek,
Mer én azért jöttem, hogy megtiszteljelek.
Áldja meg az Isten ez háznak gazdáját,
Házi gazdasszonyát, terített asztalát.

Balázs Biri (49 éves)
Dálnok, 1985. december 28.

11.

Új esztendő, likas kendő,
Kelj fel, gazda, ég az erdő.
Ég az erdő, zúg a mező,
Aranyba borult a mező.

Én nem láték szebb gyümölcsfát,
Mind Úr Jézus keresztfáját.
Mert az vérrel virágozik,
Szent lelkekkel gyümölcsözik.

Fenn az Isten szentet kíván,
Fenn az Isten szentet kíván.

*Látom, asszonyomnak mosolyog a szeme,
Az innetső keze kotorász a zsebben.
Talán Isten adja, pénz akad kezébe,
Hogy a himnusz-mondót kifizessék véle.*

Balázs Biri (49 éves)
Dálnok, 1985. december 25.

Névnep köszöntő

Ó, Szent János, hát még aluszol-e,
Ilyen korán álmodozol-e,
Ébredj meg álmodból,
Mosdjál meg bűneidből,
Ó, te Szent János,
Az Isten éltesen!

Szent János, az Isten éltesen,
Minden évben szerencséd legyen,
Hogy élhess sokakat, szebbeknél jobbakot,
Sok Szent János napokat,
Szent János!

*Új emberi nemzet, indulj vígasságra,
Mert eljött az Isten szegény szállásidra.
Én kicsike vagyok, szólani se tudok,
Mégis az Istennek dicséretet mondok.*

*Új emberi nemzet, indulj vígasságra,
Mert eljött az Isten szegény szállásidra.
Tisztítsd ki házidot, hidd bé ököd oda,
Hogy vigye lelkedet boldog mennyországba.*

*Én kicsike vagyok, szólani se tudok,
Még es az Istennek dicséretet mondok.*

*Hogy az új esztendőbe minden idejébe,
Lássuk Jézust drága kedvibe,
Ó Mária, országoknak ura,
Segítsd népeket.*

Csercsés Ilona (44 éves)
Ozsdola, 1986.

Aprószenteki mondókák

Aprószentek, Szent Dávid,
Künn a jégen korcsolyázik,
Ha eltörik korcsolyája,
Van bicskája, megcsinálja.
Fúrja-faragja,
Mégis faragatlan hagyja.

Aprószentek, Szent Dávid,
Az Isten éltesse sokáig!
Aprószentek, Szent Dávid,
Járjon pénzben bokáig!

Pozsony Ferenc (sz. 1923)
Zabola, 1978.

Apám a bajuszát jobb vállára vette,
Az eszét pedig az erszényébe tette.
Az erszény zsíros volt,
A macska elfutott vele,
Így a szegény öregnek
Nem jutott egy csepp esze sem.

Ma karácsony napja,
Ne menj oda, macska,
Téjbe mártott facska,
Mert meg üt a facska.

Állj félre, barátom,
Ne hazudozz többet,
Én nem ettem meggyet,
Hogy megtibejedjem.
Bort sem ittam többet,
Egy kupát s egy felet,
De ha beengednének,
Megiszom egészen.

Látom, az asszonynak pislog a szeme,
Az innetsó keze kutukál a zsebben,
Hogy az éneklőket legyen miből kifizesse.

Pozsony Ferencné Kovács Erzsébet (sz. 1930)
Zabola, 1978.

Húsvéti locsolóversek

1.

Én kis kertész legény vagyok,
Virágokat locsolgatok.
A múltkor, hogy erre jártam,
Egy rózsafát láttam,
El akart hervadni,
Szabad-e öntözni?²³

Kézdimárkosfalva, 1937.

2.

Jó reggelt, jó reggelt,
Kedves liliomszál,
Megöntözlek rózsavízzel,
Hogy el ne hervadjál.
Kerek erdőn jártam,
Piros tojást láttam,
Bárányhúzta rengő kocsin,
Minjárt ide várom.
Mesze hát rózsavíz,
Gyöngyöm, gyönyörű virágom,
Hol a piros tojás,
A zsebembe várom.

Hilib, 1984.

3.

Verebek papja,
Hordók csapja,
Ahová betérek,
Piros tojást kérek.
Ha nem adnak,
Visszatérek,
Édesanyámtól
Kettő kérek.

Zabola, 1977.

---

²³ Kónsa 1957. 452.

4.

Ajtó megett állok,
 Piros tojást várok,
 Ha nem adtok, lányok,
 Estig is itt állok,
 Mind a vízbe hánylak.

Zabola, 1977.

5.

Húsvét másodnapján az jutott eszembe,
 Cukros vízipuskát fogtam a kezembe.
 Elindultam vele piros tojást szedni,
 Adjatok, leányok, ha akartok adni,
 Mert hogyha nem adtok, mind vízbe borultok,
 Hogyha pedig adtok, áldást mondok rátok.²⁴

Étfalva-Zoltán, 1948.

6.

Szerencsés jó reggelt kívánok e házba,
 Én is mint egy halló, jöttem a munkába.
 Láttam és találtam egy szép virágszálra,
 Engedelmet kérek meglocsolására.
 Elértük húsvétnak második reggelét,
 Látjuk locsolódni az ifjak seregét.
 Mi is azt a példát akarjuk követni,
 Ezt a szüzet itten friss vízzel önteni.
 Ennek a váltsága egy pár piros tojás,
 Az is olyan legyen, mint az aranyfolyás.²⁵

Kézdipolyán, 20. század eleje.

²⁴ Konsza 1957. 458.

²⁵ Balázs 1942. 32.

7.

Immár a tavasznak elértük kezdetét,
Egy szép virágszálnak látjuk keletét,
Zöldellő ágai el ne hervadjanak,
Nekünk szükségünkre meg es maradjanak.
Virágozzál, virágozzál ékes virágokat,
Nyerhessünk az égből fényes koronákat!

Elindultam a fagyon,
Adjanak tojást, ha vagyon,
Ha nem, a tyúkokat
Mind verem agyon.

Zabola 1937, Hadnagy Anna.

8.

Eljött a víg tavasz, hogy felmelegdjék,
Bújik ki a földből mindenféle plánta.
Egy ilyen tavasszal nagy öröm támadott,
Mindőn szép Szűz Mária szent fiát kereste,
A zsidó nemzet akkor is üldözte.
Jeruzsálem utcáján eképpen gyalázták,
Moslékkal öntötték, de annak példáját
Mái napig kövessük.
Öntök embert, asszonyt, kedves családjával,
Várok piros tojást, de párjával.

Zabola, 1977.

9.

Hogy feltámadt Krisztus, örömmel hirdessük,
Mert mi Galilia városából jöttünk.
Ide is eljöttünk a megöntözésre,
Hogy üdvöt hirdessünk ez háznak népére,
Házi leány s asszony, ne legyünk terhére,
Hogyha egy kis vizet öntünk természetére.
Mert ha restek leszünk véghezvitelére,
Nem virágzik szépet nekünk jövőndőre.

Virágozzék mindig ékes virágokat,
 S nyerjen az Egekben fényes koronákat.
 Megöntözésünknek mi legyen az célja,
 Azt a leány-asszony legjobban tudhatja.
 De mégis megmondom, egy pár piros tojás,
 Az is olyan legyen, mint az aranyfolyás.
 S ezzel isten hozzád tündöklő virágszál,
 Virágozzál mindig míg élted sírba száll.²⁶

Szentivánlaborfalva, 20. század eleje

10.

Feltámadt a Jézus, mondják az írások,
 Vízöntő hetfűre buzognak források.
 Eljöttem hezzátok ifjú létemre,
 Hogy harmatot öntsek egy szép növendékre,
 Mert ha meg nem öntöm ezen esztendőben,
 Nem virágozik szépet nekünk jövődőben.
 Virágozzék szépet, ékes virágokat,
 Nyerjen az egekben fényes koronákat.²⁷

Sepsiszentgyörgy, 1934.

11.

Föltámadt Jézus, jámbor keresztények,
 Öntözni indultak a kicis legények.
 Harmatos rózsától szagos vizet kértek,
 Csak azt öntik meg, aki fizet érte.
 Azt álmodtam az éjszaka, itt is van egy szép rózsafa,
 El akar hervadni, meg szabad-e öntözni?

Gelence, 1988.

²⁶ Balázs 1942. 27–28.

²⁷ Konsza 1957. 449.

12.

Szerencsés jó reggelt adjon az Úristen,
Régi szokás szerint, versmondani jöttem.
Kedves bátyám uram, a ház család feje,
Kedves néném asszony, ennek kedves nője,
Szomorú nap vala ezelőtt három nap,
Nagy kínok közt halt meg a legnagyobb főpap.
De már kiszabadult a halál fogságából,
Feltámadott s kijött szent koporsójából.
Egy kedves kis leányt ide szalasztottunk,
Akinek mi mindig a nyomában voltunk.
Nyájasan akarunk mi ő vele bánni,
Őtet egy pár tojás meg fogja váltani.
Még pedig pirosan meg legyen festve,
Úgy a vízöntéstől meg is leszen mentve.
Köszönettel vesszük a szép ajándékot,
Melyet jó asszonyunk nemcsak megmutatott,
Hanem meg is adott.²⁸

Kézdiipolyán, 20. század eleje.

13.

Örömhírrrel jönnek e széles világból,
Jézus, a Megváltó feltámadt sírjából.
Nincs már a kereszten és nincsen sírjában,
Ott él s uralkodik, fenn a menyországban.
Azzal, hogy szent vérét érettünk ontotta,
Terhes bűneinket végleg megváltotta.
Minket érdemessé tett az Ég kegyére,
És méltóvá az Ő drága szent nevére.
A feltámadásnak dicső emlékére,
Bő kívánság rajzik szívem belsejébe.
Jézus szent emléke legyen ma veletek,
S az ő kegyelmében boldogan éljetek.²⁹

Háromszék, 20. század eleje.

---

²⁸ Balázs 1942. 30.

²⁹ Balázs 1942. 31.

14.

Örömünkre serkent fel a mai hajnal,
 Mely feltámadását hirdeti Urunknak.
 Fényesen jelenti dicső Megváltónknak,
 A kit mi nevezünk Jézus Krisztusunknak.
 Indulhat, vidulhat az emberi nemzet,
 Midőn ily szép napra érdeemesített.
 Áldás és imádás legyen az Istennek,
 Ki ily szép tavaszt ád az emberiségnek.
 Ős atyáink hagyták reánk e szép szokást,
 Hogy öntözzünk vízzel viruló rózsaszált.
 Őseink szokását tehát ismételőm,
 Szép tiszta, friss vízzel, magikat öntözém.
 És így érhessenek szép húsvét napokat,
 Nekünk adhassanak piros tojásokat.
 Kis pohárból öntöm, tartsák kezeiket,
 Ifiak és vének, jó barát személyek.
 Békében legyenek.³⁰

Fotosmartonos, 20. század eleje.

15.

Örömünkre serkent fel a mai hajnal,
 Mely feltámadását hirdeti Urunknak,
 Fényesen jelenti dicső Megváltónknak,
 Akit mi neveztünk Jézus Krisztusunknak.
 Indulhat, vidulhat az emberi nemzet,
 Mindőn ily szép napra érdeemesített.
 Áldás és imádás legyen az Istennek,
 Ki ily szép tavaszt ád az emberiségnek.
 Ős atyáink hagyták reánk e szép szokást,
 Hogy öntözzünk vízzel viruló rózsaszált.
 Őseink szokását tehát ismételem,
 Szép tiszta, friss vízzel magukat öntözöm.
 Így érhessenek szép húsvét napokat,
 Nekünk adhassanak piros tojásokat.

---

³⁰ Balázs 1942. 30.

Kis pohárból öntöm szorgos kezeiket,
Ifjak és vének békében legyenek.³¹

Kézdiszentlélek, 20. század közepe.

16.

Örömhírek jönnek széles nagy világból,
Jézus, a Megváltó feltámadt sírjából.
Nincsen a keresztfán, nincs ott a sírjában,
Ott él, uralkodik fönnt a mennyországban.
Azért, hogy szent vérét értünk kiontotta,
Terhes bűneinket végleg megváltotta,
Ó, édes Jézusom, ki ma föltámadtál,
S a nagy ellenséggel diadalmaskodtál.
Engedd, hogy e háznak minden egyes tagja,
Vegyen részt Krisztus föltámadásában.
Annak ünnepére, hogy ő feltámadta,
Pirosra festik a fehér tojásokat.
Mi pedig, kertészek, virágokat szedünk,
S minden virágszálat tojásért megöntünk.
Nesze hát rózsavíz, gyöngyöm, gyöngyvirágom,
Hol a tojás, piros tojás, a tarisznyámba várom.

Kézdivásárhely, 1988.

17.

E húsvéti napig hogy még eljutottunk,
A mennyei Úrnak nagy hálákat adunk.
Áldás és békesség legyen e helységen,
Ki megtartott minket friss jó egészségben.
Jeruzsálemben ma az a hír támada,
Hogy aki született, Istennek a fia,
Kártyával öntözzünk! – ezt kiáltja vala.
Kártyával nem öntünk, met úgy nem tisztesség,
Ha kannával öntjük, úgy legyen tisztesség,
Meg is öntözzük jól, csak legyen csendesség,

---

³¹ Tamás 2002. 101.

Nem is erősen, csak hogy kicsit elázzék.
Öntünk embert, asszonyt, kedves családjával,
S várunk piros tojást, ha sok van, párjával.³²

Esztelnek, 1980.

18.

Zúg a traktor, szánt az eke,
Elvtársnő, megöntözhetem-e?

Zabola, 1988.

19.

Zúg a traktor, szánt az eke,
Eljött húsvét szent ünnepe.
Kölnivizem se nem árt, se nem használ,
Éljen a Román Kommunista Párt!

Szentkatolna, 1988.

---

³² Gazda K. 1980. 400–401.